

neki egy példányt a Bocskai-féle iratból. Forgách ezt megtette és egy levelet is írt Argentának, mely így kezdődik: „A nagy hó miatt nehezen hazavergődve, ígéremhez híven elküldöm a kért iratot, mellyel Bocskainak sikerült felszítani a lázadást...” (8)

Argentia beszámolója tehát rögzíti Forgách Ferenc hosszú, veszélyekkel teli téli zarándokútját, melyről maga az érsek írja, hogy a nagy hó miatt *difficulter eluctatus*, valóságos vergődés volt. A Kárpátokon keresztülhatolni annyi ellenség és ellenfél között nem kis vállalkozás volt. Ki tudja, mi volt az indító oka. Talán oda vágyott, ahol annyi szeretettel fogadta udvarába a nagy király, Báthory, aki nélkül soha nem jutott volna el se Loretóba, se Rómába? Báthory István krakkói udvarában ismerkedett meg a jezsuitákkal és ott szívta magába először azt a Mária-tiszteletet, melyet a nagy magyar úr fejedelem korában is megőrzött; Krakóban látta imádkozni Báthoryt és ott láthatta, hogy mielőtt elolvasta volna, megcsókolta a pápa hozzá írt levelét. Lehet, hogy mindez megfordult a lelkében, amikor a magyar pálosok alapította czestochovai kolostorban Szűz Mária oltára előtt imádkozott.

Jegyzetek: (1) Vö.: Kárpáty—Kravjanszky Mór: Forgách Ferenc bíbornok-érsek történetéhez. Regnum 1938/39 értesítő 5. l. — (2) Possevino 1584. január 16-án keltezett római levele beszámol a két Forgách fiúnak krakkói tartózkodásáról, Báthory István jóindulatú támogatásáról. L.: Fraknoi Vilmos: Magyarország egyházi és politikai összeköttetése a római Szentszékekkel. Bp. 1903. 184. l. és 632. jegyzet. — (3) Báthory grandiózus tervéről, az ún. Keresztény Liga létrehozásáról, a török hatalom összetöréséről, valamint ennek előkészítő epizódjáról, András herceg bíborosi kinevezéséről vö. Barlay Ö. Sz.: A humanista Báthory András és itáliai útja. ItK 1964. 667. l. — (4) G. Boteróról vö. Federico Chabod: Scritti sul Rinascimento 271—452. l. a Biblioteca di cultura storica sorozatban Torino 1967. A kötet Dispregio del mondo megtalálható az MTA kéziratárában, — elemzésemet vö. Hírünk a nagy világban c. kéziratot tanulmánykötetben. — (5) A lorettói események dokumentációját megtalálta Kárpáty i. m. Eredetije a Vatikáni Levéltárban (Arch. Secr. Vat. Misc. Arm. III. 272; 216 r-v. — (6) Vö. Ackermann Kálmán: Forgách Ferenc bíboros, esztergomi érsek. Bp. 1918. — (7) A sellyei kollégiumról fontos adatok: Veress Endre: Carillo Alfonz atya levelezése és iratai, Bp. 1905. 345. l. — (8) A „Famosus libellus”-ról, mint új adatról bővebben számolok be cikkemben: Ismeretlen Bocskai-irat adata és tartalma (kiadás alatt).

ÖLBÉY IRÉN VERSEI

Másnak a föld

Másnak a föld olyan, mint valóságban,
másnak völgy a völgy és meredek a
meredek,
ahogy fellángoltak az örök méretek
körzö s vonalzó nélkül, mégis oly
csodásan,

hogyan nem kell hozzá adni és elvenni
belőle.
Rendszertelennék látszó törvényszerűség,
zűrzavar, bonyodalom s örök rend a lét
s mások tényekkel dolgoznak. De én, a
dőre,

az irrealitások birodalmában élek,
a hegyek közt lerombolom a szirtet,
bércet
s a lapályon felhős csúcsokat emelek fel.

Engem körülfontak ideák, mesék, álmok,
mint a tölgyet a folyondár. Én a világot
átlényegítem kigyújtott képzeletemmel.

Köszöntjük a 75 éves népszerű meseíró és költőt.

Mosok

Mosok. A konyha csupa lanyha gőz. Ott kinn a karcsú fák hajlonganak a szélben, mint angyalok, szerelem, ifjúság zengi őket körül, mert május van. Egy méhecske lebeg be a nyitott ablakon s arany szárnyal köröz a meleg párában. S én mosok. Most minden bonyolult mozdulatot lehámozok magamról, egyszerű és őszinte vagyok, makulátlan, fényes és lelkemben alázat dalol.

Örök asszonyi sors, a fájdalomban és munkában oly egyek vagyunk, mosunk, hogy a föld tisztább, csillogóbb legyen s hogy tetteinkből öröm fakadjon, áradó, végtelen szépség: ropogó, friss fehérnemű. A világ szennyesét is így mossuk a könnyeinkkel, ámde könnyünk nincs elég. Mosunk és ölelünk s építjük az otthonot s építjük a kemény jövődőt könnyel, vérrel, mosollyal s mint glória, úgy sugaraz körül minket a lila gőz: a szenteket ábrázolják ily titkos fluidummal. Ki számílalja meg elvetélt perceink panasztalan sorát? A kék tavasz elszáll, arcunkat bú karmolja be, hajunkra tél havaz feloldódunk a lényegtelenben, apró áldozatok oltárán égünk el, álmainkban mulandóság ragyog, mosunk s ölelünk s könnyet csókolunk, míg könnyünk leperreg, mert lelkünk csupa hold, csupa csillag és csupa szeretet.

TARBAY EDE

AZ ÍRÁSTUDÓ ELKÖTELEZETTSÉGE

Nemeskürty István filmesztétikája

Abból az egyszerű fogalmazásból, hogy minden elemi rész az összes többiből van összetéve, kísérleti útmutatást is nyerhetünk.

(Werner Heisenberg)

Zavarba ejtő indulás: irodalmár, aki a magyar próza gyökeréig hatol és filmesztéta, a legmúlékonyabbnak tűnő szellemi anyag elemzője. Gyanakvással járó ellentmondás a legkülső körön: mi köze a filmhez a *Bornemissza Péter* írójának, és az irodalomtörténethez annak, aki a magyar film történetét térképezi fel *A mozgóképtől a filmművészetig*? Mindez tovább bonyolódik az *Ez történt Mohács után* kettős vádiratával, s talán éppen látszólagos kívülállása miatt támadják is, hol szakmai indulattal, hol lappangó irigységgel.

A közlés mögött feszülő indulat akkor még alig volt kitapintható, bár nyomai az addig sokasodó könyvekben — *A meseautó utasai*, *A magyar széppróza születése*, *A magyar film története* — fellelhetők: részleteikben és kisugárzó egyszükben. Nem kevesebb ez, mint egy magával ragadóan konokul gondolkodó és gondolkodásra kényszerítő ember teljes személyisége, egy többszólalásában is egységes életmű kibontakozása.

Az okra, hogy mindezt ma már könnyű kitapintani, válaszolni is könnyű: Nemeskürty mindig vallomást tesz, őszinte szóval, szinte írásról írásra eleveníti fel a confessiók már-már elfeledett korát és a XVI—XVII. századi hitvitázók szenvedélyes hangját. Karakterének, stílusának erről a jellegzetességéről már